

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ АДАПТАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2025 ЩЕРБИНА Є. В.

УДК 338.24:004
JEL Classification: M11; M15; O33

Щербина Є. В.

Організаційно-економічний механізм управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки

Статтю присвячено обґрунтуванню та розробленню організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки. Уточнено теоретичні засади формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств, який розглядається як інтегрована система організаційних, економічних та інформаційно-цифрових елементів, взаємодія яких забезпечує узгоджене управлінське реагування на динамічні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Обґрунтовано, що ефективність такого механізму визначається не окремими інструментами, а логікою їх поєднання та здатністю забезпечити безперервність адаптаційних процесів. Розкрито структуру та складові організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств, що дало змогу систематизувати його ключові елементи та визначити їх функціональне призначення у цифровому середовищі. Акцентовано увагу на ролі інформаційно-цифрової складової як основи підвищення обґрунтованості управлінських рішень, реалізації зворотного зв'язку та оперативного коригування адаптаційних заходів. Запропонований інструментарій реалізації механізму створює практичні передумови для впровадження адаптаційних рішень, орієнтованих на підвищення гнучкості, ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Визначено, що комплексне застосування управлінських, економічних та цифрових інструментів дозволяє не лише зменшити негативний вплив зовнішніх змін, а й сформувати внутрішній потенціал проактивної адаптації. Отже, результати дослідження підтверджують, що організаційно-економічний механізм управління адаптацією підприємств є важливою складовою сучасної системи управління в умовах цифрової економіки. Його впровадження сприяє підвищенню адаптаційної спроможності підприємств, узгодженості управлінських рішень і формує підґрунтя для їх сталого розвитку.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, управління, адаптація, підприємство, цифрова економіка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-4-318-325>

Рис.: 2. **Бібл.:** 11.

Щербина Євген Валерійович – здобувач ступеня доктора філософії, аспірант кафедри економіки та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: jenek218475@gmail.com

UDC 338.24:004
JEL Classification: M11; M15; O33

Shcherbyna Ye. V. The Organizational and Economic Mechanism for Managing Enterprise Adaptation in the Digital Economy

This article focuses on substantiating and developing an organizational and economic mechanism for managing enterprise adaptation in the digital economy. The theoretical foundations for forming such a mechanism are clarified, considering it as an integrated system of organizational, economic, and information-digital components, whose interaction ensures coordinated managerial responses to dynamic changes in the external and internal environment. It is substantiated that the efficiency of this mechanism is determined not by individual tools but by the logic of their combination and their ability to ensure the continuity of adaptation processes. The structure and components of the organizational and economic mechanism for managing enterprise adaptation are described, enabling the systematization of its key elements and defining their functional role in the digital environment. The focus is on the role of the information and digital component as a foundation for enhancing the soundness of management decisions, implementing feedback, and promptly adjusting adaptive measures. The proposed set of tools for implementing the mechanism creates practical conditions for the adoption of adaptive solutions aimed at improving the flexibility, efficiency, and competitiveness of enterprises. It is found that the comprehensive application of management, economic, and digital tools not only reduces the negative impact of external changes but also develops the internal potential for proactive adaptation. Therefore, the research results confirm that the organizational and economic mechanism for managing enterprise adaptation is a crucial part of the modern management system in the context of the digital economy. Its implementation contributes to increasing enterprises' adaptive capacity, aligning management decisions, and providing a foundation for their sustainable development.

Keywords: organizational and economic mechanism, management, adaptation, enterprise, digital economy.

Fig.: 2. **Bibl.:** 11.

Shcherbyna Yevhen V. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Postgraduate Student of the Department of Economics and Business Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: jenek218475@gmail.com

Вступ. Цифрова економіка формує якісно нові умови функціонування підприємств, змінюючи характер конкуренції, структуру ринків, вимоги до швидкості прийняття управлінських рішень та механізмів взаємодії з усіма стейкхолдерами. Активне впровадження цифрових технологій зумовлює не лише трансформацію бізнес-процесів, а й необхідність постійної адаптації підприємств до динамічних змін зовнішнього і внутрішнього середовища. У таких умовах здатність підприємства до своєчасної, гнучкої та системної адаптації стає одним із системних чинників забезпечення його стійкості, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку.

Особливої актуальності проблема управління адаптацією підприємств набуває в умовах високого рівня невизначеності, технологічної турбулентності та асиметрії інформації, характерних для сучасної цифрової економіки. Традиційні підходи до управління, орієнтовані на відносно стабільність середовища, виявляються недостатньо ефективними, оскільки не забезпечують належної швидкості реакції на зміни, узгодженості управлінських рішень та інтеграції цифрових інструментів у систему управління підприємством. У зв'язку з цим зростає потреба у формуванні та впровадженні цілісного організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств, здатного поєднати організаційні, економічні та цифрові складові в єдину логічно вибудовану систему.

Аналіз останніх досліджень. Вітчизняні вчені-економісти та дослідники визначають адаптацію підприємств як безперервний управлінський процес, тісно пов'язаний з цифровою трансформацією, стратегічним розвитком та формуванням організаційно-економічних механізмів. Зокрема, у працях Вербовського І. [1], Сердюкова К. [1], Терлецької Ю. [10] цифрова трансформація управлінських систем трактується як чинник підвищення гнучкості та адаптаційної спроможності підприємств. Гринько Т. [3], Гвініашвілі Т. [3], Каліберда М. [3], Ковтуненко Ю. [5], Лозан А. [5], Нейков С. [5] акцентують увагу на інтеграції цифрових рішень у стратегічне управління підприємством як передумові ефективної адаптації до динамічного середовища. Дослідження Водянки А. [2], Стахової Н. [2], Поляка П. [2], Полозової Т. [8], Ткаченка А. [8] підкреслюють значущість організаційних і компетентнісних чинників, зокрема ролі персоналу та управління знаннями, у реалізації адаптаційних процесів. Водночас Дубина М. [4], Сердюк Д. [4], Кошельок Г. [6], Павлова О. [6], Хоменко І. [11], Волинець А. [11], Горобінська І. [11] розглядають організаційно-економічний механізм як універсальний інструмент управління розвитком і адаптацією підприємств. Кузьминчук Н. [7], Куценко Т. [7], Писаревська Г. [7], Прохорова В. [9], Залуцька Х. [9], Маслак Т. [9] акцентують увагу на механізмах адаптації як джерелі формування стратегічних переваг підприємств у цифровому середовищі.

Метою статті є обґрунтування та розроблення організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки.

Виділення невирішеної частини проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених проблематиці адаптації підприємств, цифрової трансформації та управління організаційними змінами,

у сучасній економічній науці залишається низка невирішених питань, що обмежують можливості практичного застосування наявних теоретичних напрацювань. Насамперед більшість досліджень зосереджуються на окремих аспектах адаптації, таких як впровадження цифрових технологій, трансформація бізнес-процесів або стратегічне оновлення діяльності підприємств, не формуючи цілісного бачення організаційно-економічного механізму управління адаптаційними процесами в умовах цифрової економіки.

Невирішеною залишається наукова проблема обґрунтування та формалізації організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки, який би забезпечував узгодженість організаційних, економічних та цифрових складових управління, підвищував адаптаційну спроможність підприємств і створював передумови для їх сталого розвитку в умовах зростаючої цифрової трансформації.

Виклад основного матеріалу. Формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств ґрунтується на поєднанні положень теорії управління, економічної теорії, концепцій розвитку підприємств та сучасних підходів до цифрової трансформації. У межах цих теоретичних засад адаптація розглядається не як разова реакція на зміни зовнішнього середовища, а як безперервний керований процес, спрямований на забезпечення відповідності внутрішніх параметрів функціонування підприємства вимогам динамічного, технологічно насиченого цифрового середовища.

Зміна умов функціонування підприємств вимагає зміни систем управління ними для забезпечення їх швидкої адаптації до нових викликів в процесі еволюції ціннісних засад суспільства шляхом оперативного реагування на зростаючі потреби з метою ефективного стратегічного розвитку. Адаптувати системи управління під відповідні умови можливо через вдало сформований механізм управління [9].

У теорії управління адаптація підприємств традиційно трактується як здатність системи зберігати стійкість і результативність за умов змін зовнішніх і внутрішніх факторів. В умовах цифрової економіки ця здатність набуває нового змісту, оскільки зміни мають не лише кількісний, а й якісний характер, охоплюючи організаційну структуру, бізнес-моделі, механізми створення вартості, комунікаційні процеси та інструменти прийняття управлінських рішень, що зумовлює необхідність переходу від фрагментарних управлінських впливів до системного організаційно-економічного механізму, який забезпечує узгодженість дій усіх підсистем підприємства.

З позицій економічної теорії організаційно-економічний механізм управління розглядається як сукупність методів, інструментів, форм і важелів впливу на господарську діяльність підприємства з метою досягнення визначених цілей розвитку.

Полозова Т. В. та Ткаченко А. Г. [8] зазначають, що під організаційно-економічним механізмом функціонування будь-якої соціально-економічної системи розуміється сукупність структурно-системних елементів, ефективна взаємодія яких забезпечує досягнення поставленої мети.

Дубина М. та Сердюк Д. [4] зазначають, що організаційно-економічний механізм розвитку – складна, відкрита, структурована система методів, засобів, інструментів, важелів, які використовуються органами державної влади, місцевого самоврядування та організаціями у процесі управлінської діяльності з метою забезпечення досягнення цілей, реалізації основних функцій для задоволення попиту громадян.

Доцільно зазначити, що у контексті адаптації підприємств зазначений механізм має забезпечувати ефективний розподіл і використання ресурсів, мінімізацію втрат від невизначеності, підвищення гнучкості економічної поведінки та здатність підприємства до швидкої трансформації. В умовах цифрової економіки економічна складова механізму тісно пов'язана з інформаційною, оскільки економічні рішення дедалі більше базуються на даних, цифровій аналітиці та автоматизованих системах підтримки управління.

Важливою теоретичною основою формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств є системний підхід, відповідно до якого підприємство розглядається як відкрита соціально-економічна система, що перебуває у постійній взаємодії з зовнішнім середовищем. Застосування системного підходу дозволяє врахувати багаторівневий характер адаптаційних процесів, взаємозалежність організаційних, економічних і цифрових елементів, а також необхідність координації управлінських рішень у межах єдиного механізму. У цьому контексті адаптація постає як результат функціонування механізму зворотного зв'язку, що забезпечує коригування управлінських впливів відповідно до змін параметрів середовища.

У цифровій економіці механізм зворотного зв'язку набуває принципово нового змісту, оскільки ґрунтується не лише на традиційних формах управлінського контролю, а й на безперервному потоці цифрових даних, що відображають стан внутрішніх процесів підприємства та зміни зовнішнього середовища. Це зумовлює трансформацію класичної логіки управління адаптацією, в межах якої реакція на зміни відбувається із суттєвим часовим лагом, у напрямі проактивного управління, орієнтованого на випереджальне виявлення адаптаційних викликів.

Цифрові технології створюють можливість формування адаптивних управлінських контурів, у межах яких рішення ухвалюються на основі оперативного аналізу великих масивів даних, прогнозування сценаріїв розвитку та оцінювання потенційних наслідків управлінських впливів. За таких умов організаційно-економічний механізм управління адаптацією виконує не лише компенсаторну функцію, спрямовану на відновлення стійкості підприємства, а й превентивну, що забезпечує його здатність до самоналаштування в умовах цифрової турбулентності.

Посилення ролі цифрових інструментів у механізмі управління адаптацією змінює характер взаємодії між стратегічними і оперативними рівнями управління. Стратегічні орієнтири розвитку підприємства дедалі більше формуються з урахуванням результатів аналітики адаптаційних процесів, що дозволяє забезпечити їх узгодженість із реальними можливостями та обмеженнями цифрового середовища. Водночас оперативні управлінські рішення

набувають стратегічного значення, оскільки їх сукупний ефект визначає здатність підприємства до довгострокової адаптації.

Теоретичні засади формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств також спираються на положення теорії організаційних змін та концепції динамічних здібностей. Згідно з цими підходами, ключовою умовою успішної адаптації є здатність підприємства не лише реагувати на зміни, а й проактивно формувати нові компетенції, трансформувати організаційну структуру та оновлювати управлінські практики. У цифровій економіці такі здібності реалізуються через інтеграцію цифрових технологій у систему управління, що підвищує швидкість обробки інформації, якість управлінських рішень та ефективність координації адаптаційних заходів.

Окреме місце у теоретичному обґрунтуванні механізму управління адаптацією підприємств посідає інституціональний підхід, який акцентує увагу на ролі формальних і неформальних правил, норм та обмежень у процесі прийняття управлінських рішень. В умовах цифрової економіки інституційне середовище зазнає істотних змін, що проявляється у розвитку цифрових регуляторних рамок, стандартів інформаційної безпеки, нових форм взаємодії між учасниками ринку. Це зумовлює необхідність урахування інституційних чинників під час формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств, зокрема в частині забезпечення відповідності управлінських рішень вимогам цифрового середовища.

Таким чином, теоретичні засади формування організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки ґрунтуються на інтеграції системного, економічного, організаційного та інституціонального підходів. Така інтеграція створює концептуальне підґрунтя для розроблення цілісного механізму, здатного забезпечити узгодженість організаційних і економічних інструментів управління, ефективне використання цифрових технологій та підвищення адаптаційної спроможності підприємств у довгостроковій перспективі.

На рис. 1 подано структуру організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки, який відображає взаємодію цільової, організаційної, економічної, інформаційно-цифрової та інституційної складових у межах єдиного управлінського циклу.

Організаційно-економічний механізм управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки доцільно розглядати як цілісну багаторівневу систему взаємопов'язаних елементів, функціонування яких забезпечує узгоджений управлінський вплив на процеси пристосування підприємства до динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовища [7, 11]. Такий механізм поєднує організаційні, економічні та інформаційно-цифрові складові, що формують єдину логіку прийняття та реалізації управлінських рішень, спрямованих на підвищення адаптаційної спроможності підприємств.

Структурним елементом механізму є його цільова складова, яка визначає стратегічну спрямованість адаптаційних процесів [6]. У межах цієї підсистеми формуються

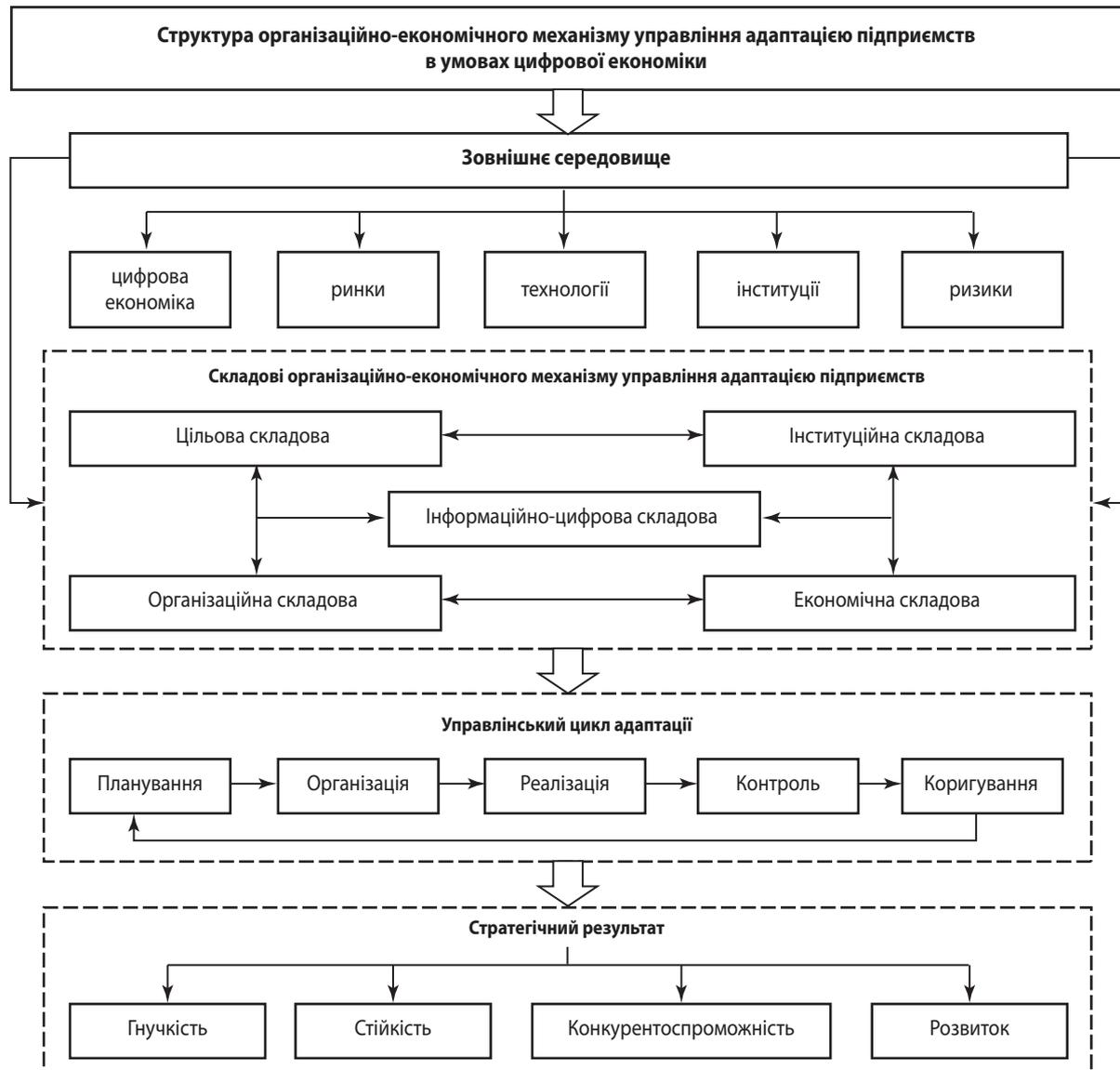

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки

Джерело: узагальнено автором за [6-7, 11]

цілі управління адаптацією, що узгоджуються із загальною стратегією розвитку підприємства та відображають необхідність реагування на цифрові виклики, технологічні зрушення й трансформацію ринкового середовища. Саме чітке визначення цілей адаптації забезпечує спрямованість усіх інших елементів механізму та дозволяє уникнути фрагментарності управлінських рішень.

Організаційна складова організаційно-економічного механізму охоплює систему управлінських структур, розподіл функцій, повноважень і відповідальності між суб'єктами управління адаптаційними процесами [7]. Організаційний елемент механізму забезпечує координацію дій різних підрозділів підприємства та створює умови для оперативного впровадження адаптаційних заходів.

Економічна складова механізму управління адаптацією підприємств формує систему методів і важелів економічного впливу на адаптаційні процеси. Вона включає

інструменти фінансового планування, бюджетування, оцінювання ефективності, стимулювання та ресурсного забезпечення змін [11]. У цифровій економіці економічні елементи механізму дедалі більше ґрунтуються на використанні даних, аналітичних моделей та цифрових показників результативності, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень і забезпечити їх узгодженість із цілями адаптації підприємства.

Важливе місце у структурі організаційно-економічного механізму займає інформаційно-цифрова складова, яка забезпечує інформаційну підтримку управління адаптаційними процесами [6]. Вона охоплює цифрові платформи, інформаційні системи, інструменти аналітики та моніторингу, що використовуються для збору, оброблення й аналізу даних про стан внутрішнього середовища підприємства та динаміку зовнішніх змін. Інформаційно-цифровий елемент механізму забезпечує реалізацію зво-

ротного зв'язку, що дозволяє своєчасно коригувати управлінські рішення та підвищувати адаптивність підприємства.

Інституційна складова механізму управління адаптацією підприємств відображає сукупність формальних і неформальних правил, норм, стандартів і обмежень, у межах яких здійснюється управлінський вплив [7]. В умовах цифрової економіки інституційний елемент набуває особливо значення, оскільки включає регуляторні вимоги у сфері цифрових технологій, інформаційної безпеки, захисту даних, а також корпоративні норми й цінності, що визначають готовність підприємства до змін. Інституційна складова створює рамкові умови функціонування механізму та забезпечує його легітимність і стабільність.

Важливою характеристикою організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств є синергетичний ефект, що виникає внаслідок взаємодії його складових. Узгоджене функціонування цільової, організаційної, економічної, інформаційно-цифрової та інституційної підсистем забезпечує формування єдиного управлінського простору, в межах якого адаптаційні рішення набувають системного характеру.

Порушення взаємодії між окремими елементами механізму призводить до зниження його результативності, навіть за умов наявності сучасних цифрових інструментів або достатнього ресурсного забезпечення. Саме тому ефективність управління адаптацією підприємств у цифровій економіці визначається не рівнем розвитку окремих підсистем, а ступенем їх інтегрованості та здатністю до узгодженого управлінського реагування на зміни середовища.

У цьому контексті організаційно-економічний механізм управління адаптацією доцільно розглядати як динамічну систему, що перебуває у стані постійного розвитку та коригування відповідно до трансформацій цифрового середовища.

Взаємодія зазначених елементів у межах організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств забезпечується через систему управлінських функцій, що включає планування, організацію, мотивацію, контроль і коригування адаптаційних процесів. Ця взаємодія має циклічний характер і базується на принципі безперервності адаптації, що є особливо важливим в умовах цифрової економіки, де зміни мають постійний і прискорений характер.

Отже, структура організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств є багатокомпонентною та інтегрованою, що дозволяє поєднати стратегічні орієнтири, організаційні рішення, економічні інструменти та цифрові технології в єдину систему управління. Такий підхід створює передумови для підвищення адаптаційної спроможності підприємств, забезпечення їх стійкого розвитку та ефективного функціонування в умовах цифрової економіки.

Формування інструментарію реалізації організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств зумовлюється необхідністю переведення концептуальних положень механізму у площину практичного управління. Інструменти виступають своєрідними «про-

відниками» управлінського впливу, через які реалізуються цілі, принципи та функції адаптації в умовах цифрової економіки.

У сучасному цифровому середовищі інструментарій управління адаптацією набуває комплексного характеру, поєднуючи традиційні управлінські та економічні методи з новітніми цифровими рішеннями. Такий підхід дозволяє забезпечити гнучкість механізму, його здатність до швидкого перенаштування та відповідність динаміці змін зовнішнього середовища. Саме інтеграція різних груп інструментів створює передумови для підвищення результативності адаптаційних процесів та мінімізації ризиків, пов'язаних із цифровою трансформацією.

Реалізація організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств потребує застосування системи взаємопов'язаних інструментів, які забезпечують практичне втілення управлінських рішень, узгодження організаційних змін з економічними цілями та інтеграцію цифрових технологій у процеси адаптації. Інструментарій механізму формується з урахуванням специфіки цифрової економіки, що передбачає високий рівень динамічності середовища, зростання ролі даних і необхідність оперативного управлінського реагування (рис. 2).

Центральне місце в інструментарії реалізації механізму займають управлінські інструменти, які забезпечують планування та координацію адаптаційних процесів. До них належать стратегічні та оперативні плани адаптації, програми цифрової трансформації, дорожні карти змін, а також сценарні підходи до управління розвитком підприємства. Використання таких інструментів дозволяє формалізувати адаптаційні цілі, визначити пріоритети змін і забезпечити узгодженість дій між різними рівнями управління.

Економічний інструментарій реалізації організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств спрямований на ресурсне забезпечення адаптаційних заходів і стимулювання їх ефективної реалізації. Він включає інструменти фінансового планування та бюджетування, механізми оцінювання економічної доцільності змін, системи показників результативності та методи економічного стимулювання персоналу. В умовах цифрової економіки економічні інструменти дедалі частіше ґрунтуються на використанні цифрових даних, що дає змогу підвищити точність розрахунків, прозорість управлінських рішень і контроль за досягненням адаптаційних результатів.

Важливою складовою інструментарію є цифрові інструменти, які забезпечують інформаційно-аналітичну підтримку управління адаптацією підприємств. До них належать корпоративні інформаційні системи, цифрові платформи управління бізнес-процесами, інструменти аналітики та моніторингу, що дозволяють у режимі реального часу відстежувати зміни ключових параметрів діяльності підприємства. Застосування цифрових інструментів підвищує швидкість оброблення інформації, сприяє своєчасному виявленню адаптаційних розривів і забезпечує можливість оперативного коригування управлінських впливів.

Окреме значення у реалізації механізму мають організаційні інструменти, пов'язані з управлінням персоналом і розвитком організаційних компетенцій. Вони охоплюють

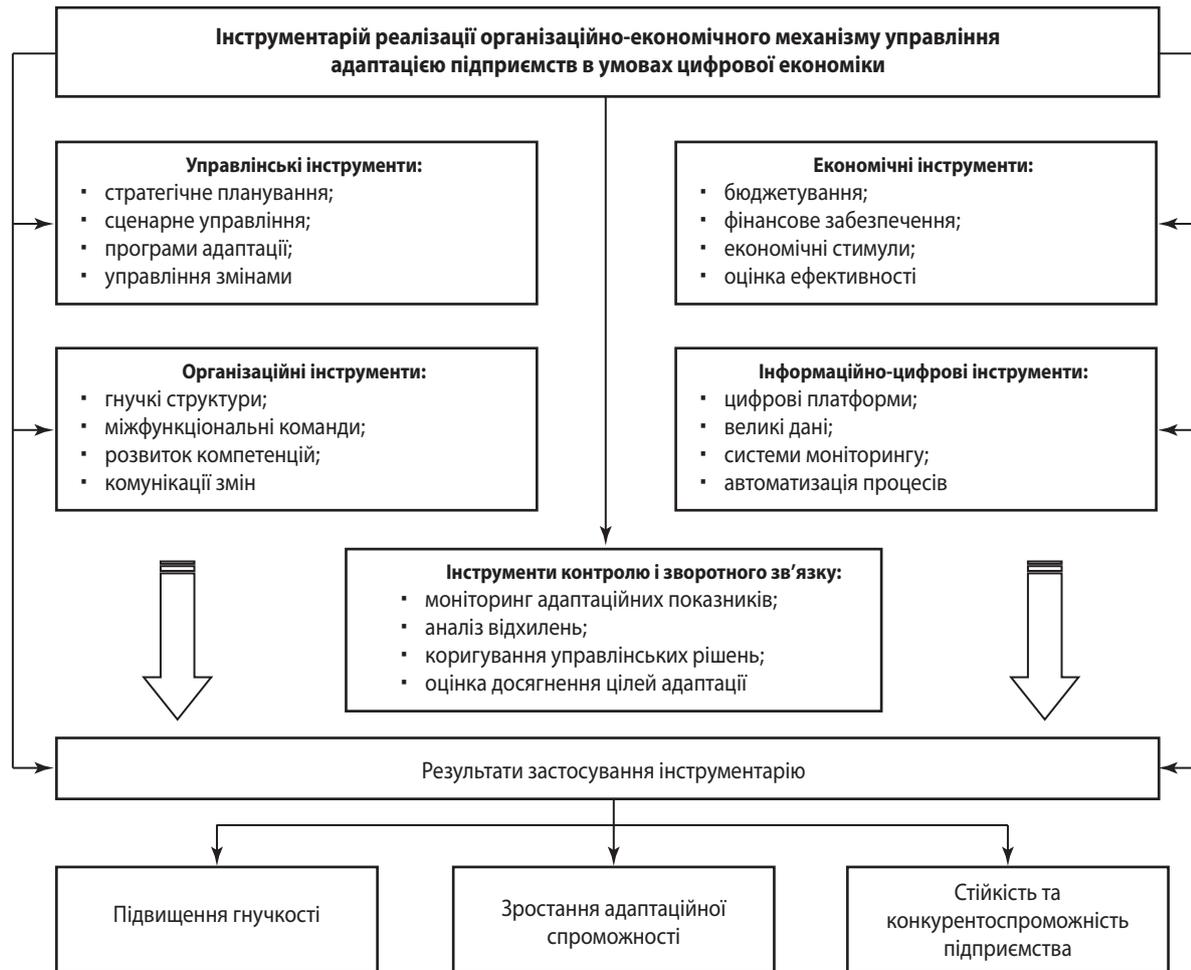

Рис. 2. Інструментарій реалізації організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки

Джерело: узагальнено автором за [1-2, 5]

інструменти формування міжфункціональних команд, розвитку цифрових навичок, управління змінами та комунікаціями в процесі адаптації. У цифровій економіці людський фактор залишається критично важливим елементом успішної адаптації, тому організаційні інструменти спрямовані на підвищення готовності персоналу до змін і зменшення опору трансформаційним процесам.

Реалізація організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств також передбачає використання інструментів контролю та зворотного зв'язку, які забезпечують оцінювання результативності адаптаційних заходів і коригування управлінських рішень. Такі інструменти дозволяють співвідносити досягнуті результати з поставленими цілями, виявляти відхилення та своєчасно вносити зміни до програм адаптації. У цифровому середовищі контрольні функції набувають більш аналітичного характеру, ґрунтуючись на використанні інтегрованих показників і цифрових систем звітності.

Таким чином, інструментарій реалізації організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки є комплексним і багаторівневим. Його застосування забезпечує практичну реалізацію механізму, інтеграцію організаційних, економіч-

них і цифрових складових управління та створює передумови для підвищення ефективності адаптаційних процесів і стійкого розвитку підприємств у цифровому середовищі.

У результаті, впровадження організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств в умовах цифрової економіки сприятиме забезпеченню досягнення комплексних результатів, які проявляються на економічному, управлінському та стратегічному рівнях функціонування підприємства. Реалізація запропонованого механізму спрямована не лише на короткострокове реагування на зміни зовнішнього середовища, а й на формування довгострокових передумов стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

На економічному рівні очікувані результати впровадження механізму полягають у підвищенні ефективності використання ресурсів, оптимізації витрат та зростанні результативності господарської діяльності підприємств. Системне управління адаптаційними процесами з використанням цифрових інструментів сприяє зменшенню втрат, пов'язаних із невизначеністю та технологічними змінами, а також забезпечує більш обґрунтований розподіл фінансових і матеріальних ресурсів. У результаті підприємства отримують можливість швидше адаптуватися до змін

кон'юнктури ринку та підтримувати стабільні фінансово-економічні показники.

На управлінському рівні впровадження організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств сприяє підвищенню якості та оперативності прийняття управлінських рішень. Інтеграція цифрових технологій у систему управління забезпечує доступ до актуальної інформації, посилює аналітичну складову управлінських процесів і підвищує рівень узгодженості рішень між різними структурними підрозділами підприємства. Це дозволяє сформувати більш гнучку систему управління, здатну своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики цифрової економіки.

Важливим результатом впровадження механізму є посилення адаптаційного потенціалу підприємств, що проявляється у зростанні їх здатності до організаційних, технологічних та економічних змін. Формування цілісного механізму управління адаптацією сприяє розвитку внутрішніх компетенцій, удосконаленню організаційних структур і підвищенню готовності персоналу до впровадження цифрових інновацій. У довгостроковій перспективі це створює умови для проактивної адаптації підприємств, орієнтованої на випереджальне реагування на майбутні зміни.

На стратегічному рівні очікувані результати впровадження організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств полягають у забезпеченні узгодженості адаптаційних заходів із цілями стратегічного розвитку. Системний характер механізму дозволяє інтегрувати адаптаційні процеси у загальну стратегію підприємства, забезпечуючи її гнучкість та відповідність вимогам цифрової економіки. Це сприяє формуванню стійких конкурентних переваг, розширенню можливостей для інноваційного розвитку та підвищенню ринкової позиції підприємств.

Отже, впровадження організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств забезпечує комплексний позитивний ефект, що охоплює економічні, управлінські та стратегічні результати. Застосування такого механізму створює підґрунтя для підвищення адаптивності підприємств, їх ефективного функціонування та сталого розвитку в умовах цифрової економіки.

Висновки. Таким чином, в умовах цифрової економіки адаптація підприємств набуває системного характеру та потребує цілеспрямованого управління на основі інтеграції організаційних, економічних і цифрових інструментів. Фрагментарне застосування окремих управлінських рішень не забезпечує належного рівня адаптаційної спроможності підприємств у середовищі високої динамічності та невизначеності.

Розкриті теоретичні засади та структура організаційно-економічного механізму управління адаптацією підприємств розглядаються як цілісна система взаємопов'язаних елементів, спрямованих на узгодження стратегічних цілей розвитку з адаптаційними процесами. Обґрунтовано доцільність включення до складу механізму інформаційно-цифрової складової як ключового чинника підвищення якості управлінських рішень та реалізації зворотного зв'язку.

Запропонований інструментарій реалізації організаційно-економічного механізму створює практичні передумови

для підвищення гнучкості управління, ефективності використання ресурсів і розвитку адаптаційного потенціалу підприємств. Упровадження такого механізму сприяє зміцненню конкурентних позицій підприємств і формуванню основ їх стійкого розвитку в умовах цифрової економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербовський І. А., Сердюков К. С. Цифрова трансформація управлінських систем підприємств стратегії адаптації та інноваційні можливості менеджменту. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2025. № 47. С. 32–44.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17594100>
2. Водянка Л. Д., Стахова Н. П., Поляк П. В. Цифрові інструменти управління адаптацією співробітників в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2024. № 11.
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.65>
3. Гринько Т., Гвінішвілі Т., Каліберда М. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71>
4. Дубина М., Сердюк Д. Організаційно економічний механізм розвитку сфери охорони здоров'я сутність морфологія та специфічні особливості функціонування. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 1 (26). С. 238–254.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-238-254](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-238-254)
5. Ковтуненко Ю. В., Лозан А. Е., Нейков С. О. Основні концепції та підходи до цифрового забезпечення управління підприємством. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2024. № 4 (30). С. 50–56.
DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2024.6>
6. Кошельок Г. В., Павлова О. Е. Концептуальні основи формування організаційно економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-53>
7. Кузьминчук Н., Куценко Т., Писаревська Г. Організаційно економічний механізм адаптації маркетингової стратегії компанії в цифровому середовищі. *Право та інноваційне суспільство*. 2025. № 1 (24). С. 99–109.
DOI: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1\(24\)-9](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1(24)-9)
8. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г. Організаційно економічний механізм функціонування компетентної організації. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 3. С. 43–50.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-9>
9. Прохорова В., Залуцька Х., Маслак Т. Механізм управління розвитком сучасних підприємств як адаптаційна перевага їх стратегічного функціонування. *Адаптивне управління теорія і практика. Серія Економіка*. 2021. Т. 11. № 22.
DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-08)
10. Терлецька Ю. Управління розвитком підприємства в умовах цифрової трансформації бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-2>
11. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Горобінська І. В. Організаційно економічний механізм функціонування і розвитку підприємств. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 86–92.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-11>

REFERENCES

- Dubyna M. & Serdiuk D. (2023). Orhanizatsiino ekonomichnyi mekhanizm rozvytku sfery okhorony zdorovia sutnist morfologii ta spetsyfichni osoblyvosti funktsionuvannia [Organizational and economic mechanism of health care development: essence, morphology and specific features of functioning]. *Naukovyi visnyk Polissia*, 26(1), 238–254. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-238-254](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-238-254)
- Hryenko T., Hviniashvili T. & Kaliberda M. (2023). Stratehichne upravlinnia pidpriemstvom v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Strategic management of the enterprise in the conditions of the digital economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71>
- Khomenko I. O., Volynets L. M. & Horobinska I. V. (2023). Orhanizatsiino ekonomichnyi mekhanizm funktsionuvannia i rozvytku pidpriemstv [Organizational and economic mechanism of functioning and development of enterprises]. *Kyivskiy ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, 1, 86–92. <https://doi.org/10.32782/2786-765-X/2023-1-11>
- Koshelok H. V. & Pavlova O. E. (2025). Kontseptualni osnovy formuvannia orhanizatsiino ekonomichnoho mekhanizmu zabezpechennia staloho rozvytku pidpriemstv v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Conceptual foundations of the formation of an organizational and economic mechanism for ensuring sustainable development of enterprises in the conditions of digital transformation]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 75. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-53>
- Kovtunenکو Yu. V., Lozan A. E. & Neikov S. O. (2024). Osnovni kontseptsii ta pidkhody do tsyfrovoho zabezpechennia upravlinnia pidpriemstvom [Basic concepts and approaches to digital support of enterprise management]. *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu*, 30(4), 50–56. <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2024.6>
- Kuzmynchuk N., Kutsenko T. & Pysarevska H. (2025). Orhanizatsiino ekonomichnyi mekhanizm adaptatsii marketynhovoї stratehii kompanii v tsyfrovomu seredovyshchi [Organizational and economic mechanism of adaptation of the company's marketing strategy in the digital environment]. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, 24(1), 99–109. [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1\(24\)-99](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1(24)-99)
- Polozova T. V. & Tkachenko A. H. (2024). Orhanizatsiino ekonomichnyi mekhanizm funktsionuvannia kompetentnoi orhanizatsii [Organizational and economic mechanism of functioning of a competent organization]. *Aktualni problemy innovatsiinoї ekonomiky ta prava*, 3, 43–50. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-9>
- Prokhorova V., Zalutska Kh. & Maslak T. (2021). Mekhanizm upravlinnia rozvytkom suchasnykh pidpriemstv yak adaptatsiina perevaha yikh stratehichnoho funktsionuvannia [Management mechanism of modern enterprises development as an adaptive advantage of their strategic functioning]. *Adaptyvne upravlinnia teorii i praktyka. Serii Ekonomika*, 22(11). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-08)
- Terletska Yu. (2023). Upravlinnia rozvytkom pidpriemstva v umovakh tsyfrovoy transformatsii biznesu [Management of enterprise development in the conditions of digital business transformation]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 54. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-2>
- Verbovskiy I. A. & Serdiukov K. S. (2025). Tsyfrova transformatsiia upravlinskykh system pidpriemstv stratehii adaptatsii ta innovatsiini mozlyvosti menedzhmentu [Digital transformation of enterprise management systems: adaptation strategies and innovative management opportunities]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*, 47, 32–44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17594100>
- Vodianka L. D., Stakhova N. P. & Poliak P. V. (2024). Tsyfrovii instrumenty upravlinnia adaptatsiieiu spivrobotnykiv v suchasnykh umovakh [Digital tools for managing employee adaptation in modern conditions]. *Efektivna ekonomika*, 11. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.65>

Стаття надійшла до редакції 05.11.2025 р.
Статтю прийнято до публікації 24.11.2025 р.
Оприлюднено 01.02.2026 р.